

Мазурець Ю.*

ІНФОРМАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США

Інформаційні стратегії у зовнішній політиці США – яскравий приклад мудрої інформаційної політики. Роблячи акцент на культурну та публічну дипломатію, Держдепартамент США уже завоював для своєї країни величезний вплив у світі. Така собі гегемонія по-сучасному.

The informational strategies in the foreign policy of the USA is considered to be a real example of conducting a wise informational policy. By means of Cultural and Public Diplomacy the State Department of the USA came in for a great influence on the world. It is such a hegemony on today's manner.

На сьогодні інформація та знання стали найдієвішими засобами впливу у світі. Та держава найвпливовіша, яка з більшим успіхом здійснює на своїх теренах інформаційну революцію. Зазирнувши у найближче минуле, не можна не сказати про певні успіхи, які мають в цій сфері Сполучені Штати Америки. Аналіз цих успіхів дозволяє нам стверджувати, що з 1993 по 2006 рік в Сполучених Штатах відбувався процес формування головної стратегії, яка має всі підстави так називатися. При оцінюванні цієї стратегії слід виходити з того, що США є державою, котра упродовж своєї історії фактично реалізувала всі фундаментальні цілі, які ставилися владою у формі доктрин та інформаційних стратегій, що є виразом більш загального бачення. Повною мірою можемо говорити про те, що стратегія Дж.Буша-молодшого концептуально є продовженням наступальної стратегії демократизації світу, представленої переважно на регіональному рівні президентом від демократичної партії Біллом Клінтоном. Його наступник у Білому домі вніс суттєві уточнення, головні з яких полягають у наданні цій стратегії глобальних вимірів та застосуванні всього потенціалу американської держави для завдання поразки учасникам «осі зла», від яких йде нині найбільша загроза національним інтересам США, стабільності і мирові у формі міжнародного тероризму.

С. Хантінгтон, аналізуючи американську стратегію «доброчинного гегемона», робить висновки, що існують суттєві розбіжності між образом «носія демократичних цінностей, свободи і стабільності» та справжніми намірами США у геополітичних процесах. Зокрема, інформаційна та культурна складова зовнішньої політики країни, включає примусове запровадження американських цінностей та інститутів демократії в інші політичні системи; фактично порушення принципів державного суверенітету і втручання у внутрішні справи окремих держав, в яких США намагаються реалізувати американську модель демократії та економіки, свої моральні і культурні цінності. С. Хантінгтон також звертається до зворотнього боку політики гегемонії США, вважаючи, що ілюзія гегемонії, яку створюють США, не має реальної основи в самій Америці, оскільки правляча еліта діє незалежно від громадської думки, а ухвалені рішення є дедалі більш втаємниченими.

* студентка 2 курсу відділення «міжнародна інформація» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Білоусова Н.Б.

Існують думки, що модель демократії США, яку вони інтегрують у світ за допомогою власної інформаційної політики можна назвати «культурним імперіалізмом», оскільки в цій моделі не враховуються культурні та історичні традиції країн світу.

Три чверті світового ринку інформаційних продуктів та послуг заповнили американські фільми й телепрограми. Американська популярна музика панує у глобальних масштабах. Інформаційні ресурси Інтернету – англійські. Крім того, США перетворилися на «Мекку» для бажаючих отримати сучасну освіту, хоч не коректно було б говорити, що це НАЙЯКІШНІША освіта серед усіх країн світу. Відбувається «культурна колонізація суспільства». Що ж причина всьому цьому?

Відповідь – вдала інформаційна політика та ретельно розроблені інформаційні стратегії в її зовнішньому вираженні, які спонукають усіх сприймати гегемонію США. Особливість політики міжкультурного співробітництва та інформаційного впливу США базується на геополітичних стратегіях двох політичних сил країни – концепції «жорсткої» гегемонії (Республіканська партія) та концепції «м'якого впливу» (Демократична партія), які сповідають різні підходи, проте однаковий політичний результат – домінування американських цінностей у світі. Перша концепція виражає ідею американської обраності та месіанства і передбачає здійснення політики необмеженого глобального лідерства, для якого у США є всі підстави (з погляду ідеологів партії). Відомий американський політолог З. Бжезинський виокремлює чотири показники унікального статусу глобального лідерства США: 1) глобальний характер воєнної могутності; 2) глобальний економічний потенціал; 3) технічне лідерство; 4) універсальний характер і глобальний вплив американської політики «культурної експансії».

Концепція «м'якої» гегемонії має на меті захоплення політичної еліти та світової громадськості до сприйняття привабливих демократичних і культурних цінностей США.

Обидві стратегії впливають не тільки на реалізацію зовнішньої політики США, а й на діяльність більшості міжнародних інститутів, які відображають американські інтереси. Вони сприяють утвердженню монопольних позицій США у світі і доповнюються факторами союзницької та економічної допомоги США, на яку розраховують окремі держави – регіональні лідери, що мають різні геополітичні інтереси у конкуренції за лідерство на регіональному рівні і проблеми у виробленні спільних позицій і дій у міжнародних відносинах.

Концепція «американського інтернаціоналізму» декларує можливість надати кожній державі та кожній спільноті інструменти для реалізації національного потенціалу на основі власних традицій. В реалізації цієї стратегії задіяні такі інструменти міжнародного співробітництва, як публічна та культурна дипломатія. Перші ж активні спроби реалізувати культурну дипломатію було зроблено після появи доктрини «*Rex Americana*».

Інформаційне агентство Сполучених Штатів (ЮСІА), яке було створене 1953 року, має стратегію збору та аналізу інформації для вдосконалення політики співробітництва між державами. Це особливо важливо для новообраних президентів США, оскільки ця інформація включає: персональне досьє високопосадовців, прогностичні рекомендації щодо здійснення зовнішньої політики з понад 75-ма країнами світу. ЮСІА реалізують різноманітні програми, завданням яких є переконання внутрішньої і зарубіжної спільноти в правильності та результативності зовнішньої політики США.

Бюджетні витрати Держдепартаменту на інформаційні та культурні стратегії в зовнішній політиці в 2003-2004 роках становили значну суму, лише на культурну дипломатію та програму «*Student Exchange*» пішло 600млн. доларів.

Отже, будь-хто може бути вражений успіхом Сполучених Штатів Америки у здійсненні своїх інформаційних стратегій в зовнішній політиці, однак в кожній бочці меду є і ложка дьогтю. Проте цей дьоготь не для американців... він для «решти» світу.

Глобальна стратегія США має на меті поширювати світом американську моделі розвитку. Це виражається в інформаційних програмах публічної та культурної дипломатії. Але це не політика «допомоги», це політика відкритого «гегемонізму», який так уподобала Америка після Другої світової війни. Поєднання військового, економічного, політичного та інформаційно-ідейного потенціалу дає США можливість встановити систему тотального глобального впливу на світову спільноту. Лише візьмімо до уваги той факт, що масова американська культура так популярна у світі не завдяки своїй вишуканості, а завдяки вмінню «подати» та нав'язати. Найбільш вразливими в цьому процесі виявляються країни, які розвиваються, і в яких через ЗМІ насаджуються чужі культурні цінності, спосіб мислення та мотивація поведінки. За красномовними закликами американських лідерів до сприяння культурній ідентичності криється підступний намір зламати її, нав'язати свою волю іншим, досягнути таким чином світового панування. Відомий американський політолог У.С. Меркін сказав: «Скільки б США не говорили про повагу до принципів культурної ідентичності національних спільнот зарубіжних країн, комерційні інтереси та культурний імперіалізм переважають задекларовані принципи політики міжкультурного співробітництва. Більш того, така політика майже не здатна на компроміси».

Існуючі інструменти формування світової громадської думки, які використовують сьогодні США, проявили себе не достатньо ефективно і створили протилежний ефект в ісламських країнах. Серед ісламських політичних лідерів зростає скептицизм щодо прихованих намірів культурної та інформаційної політики США. Інформаційні стратегії у зовнішній політиці США сприяють утвердженню монопольних позицій США у світі та доповнюються факторами союзницької та економічної допомоги країни, на яку розраховують окремі держави.

Тобто, головна проблема, яка на сьогодні викликає значне занепокоєння в усьому світі – небезпека світового гегемонізму та панування США. Ті цілі, які сьогодні реалізують американські інформаційні стратегії в зовнішній політиці – підступні та замасковані, що вводять деякі країни у повну оману, над якою знаходиться щит американської фінансової підтримки та бажання демократизації світу задля блага всіх. Крім того, засилля американської культури є особливо актуальним, оскільки воно руйнує цінності інших культур світу, які ще не встигли утвердитися та закріпитися.

Всьому цьому сприяє монополізм США на інформаційні ресурси світу та на винаходи в галузі ІТ. Про подолання тотального впливу йтися не може, однак є можливість його послабити задля того, щоб вижити самому.